

Eriksberg-Järnavik

Id.nr.	KA0004
Län	Blekinge
Naturtyp	Kust och skärgård
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-xx-xx
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakten Eriksberg-Järnavik är belägen i östra Hällaryds skärgård i Karlshamn kommun. Området inkluderar öarna Dragsö, Tjärö och Bjärnö samt några mindre skär och holmar. Området omfattar en areal på 1148 hektar varav 790 hektar täcks av vatten. Botten består av många olika substratklasser¹ (K2, K3 och K8) men domineras av homogena mjukbottnar (K8; 88%). Även några mindre ytor med heterogena hårbottnar dominerade av sand med inslag av grovsand och grus (K3; 6%) och heterogena hårbottnar med block samt stora och små stenar (K2; 6%) förekommer. Värdetraktens största djup är 24,8 meter.

NATURVÄRDEN

Värdetrakten omfattar sandbankar (1110) stora vikar och sund (1160) och rev (1170), vilka är hotade (sårbara) naturtyper enligt HELCOM och utpekade habitat inom Art- och habitatdirektivet. Området omfattar även naturtypen skär och små öar (1620) vilken har en otillfredsställande bevarandestatus inom Natura 2000.

De största naturvärdena återfinns i de grunda vikar som är skyddade från våg- och vindexponering. Här utgörs miljön av mjukbottnar med variationsrika kärlväxtsamhällen som domineras av borstnate och ålgräs. Även stor mängd axslinga, horn- och hårsärv samt kransalger förekommer. Tillgången på fisk är god. Växtsamhället utgör tredimensionella strukturer som fungerar som viktiga lek- och rekryteringsmiljöer för många fiskarter, såsom abborre, gädda, mört, sill och piggvar. Dessutom har större delen av värdetrakten högt bevarandevärde för den havslekande siken som nyttjar de långgrunda sandiga- och grusiga bottenarna som lekområde.

Höga naturvärden finns även kring Tjärö, Björkeholmen, Bjärnö och ett par mindre öar och skär. Här domineras undervattensmiljön av rev med riklig förekomst av blåstång. Dessa revmiljöer utgör viktiga reproduktions- och uppväxtområden för exempelvis sill och torsk och fungerar som komplexa habitat i vilket många arter finner livsmiljöer, såsom blåmussla samt olika arter av havsmaskar och små kräftdjur. Blåmusselrev fungerar även som viktiga födosöksområden för fisk, framförallt piggvar som i Östersjön är beroende av blåmussla som föda. De grunda musselområdena utgör även en viktig miljö som rast- och födosöksområde för dykänder som ejder, vigg och salskrake. Ejderbeståndet har minskat kraftigt de senaste decennierna och är numera starkt hotad enligt nationellt rödlistan.

¹ [Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

Inom värdetrakten häckar många typiska arter för den blekingska mellanskärgården som fiskmås, grågås, ejder, vigg, strandskata samt silver- och fisktärna. De små skären och öarna utgör de högsta koncentrationerna av sjöfågel och fungerar även som uppehållsplatser för säl. Födosökande havsörn och fiskgjuse är regelbundna besökare och under vintertid övervintrar en mängd dykänder, framförallt vigg och salskrake. Hanöbukten utgör även ett av de viktigaste områdena för Östersjötumlare, vars population bedöms som akut hotad enligt den nationella rödlistan och HELCOM.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Marina skyddade områden är inte i sig tillräckliga för att bevara den biologiska mångfalden och viktiga ekosystemtjänster i våra hav. De skyddade områdena utgör särskilt viktiga livsmiljöer och spridningskärnor för växt- och djurarter, men de ekologiska förutsättningarna i omgivande landskap har stor betydelse för konnektiviteten och påverkar därmed nätverket av marina skyddade områden och dess långsiktiga funktion för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster.

Konnektivitet handlar om organismernas förmåga till spridning. Eftersom spridningsavståndet varierar mycket mellan olika arter och ofta även mellan olika livsstadier av en art måste man betrakta konnektiviteten på många olika skalor, mellan områden och inom områden. Marina däggdjur och fåglar har i allmänhet så stor spridningsförmåga att populationerna kan upprätthålla kontakten mellan olika områden inom samma havsbassäng. Emellertid finns det funktionella spridningsbarriärer mellan populationer av knubbsäl och tumlare i olika delar av Sveriges havsområde, vilket påverkar behovet av att skydda populationerna och deras viktigaste uppehållsområden.

Värdetrakten Eriksberg-Järnavik utgör en del av en kontinuerlig kuststräcka med likartad miljö vilket talar för god konnektivitet för kustlevande organismer. Ändå kan konnektiviteten mellan havet och värdetrakten vara begränsad eftersom värdetrakten är belägen inomskärs och är relativt avskuren från direktkontakt med havet. Värdetrakten Eriksberg-Järnavik överlappar främst kustvattenförekomsten Tjäröfjärden och Järnaviksfjärden men även en liten del av Mellersta Blekinges skärgårds kustvatten. Det finns artificiella spridningsbarriärer inom Järnaviksfjärden som påverkar konnektiviteten. Statusen i Järnaviksfjärden, med avseende på konnektivitet, är bedömd till otillfredsställande då det i 68% av ytvattenförekomstens grunda vattenområde (0–15 meter) förekommer bristande konnektivitet. Statusen är bedömd till god i Tjäröfjärden och hög i Mellersta Blekinge skärgårds kustvatten då det inte finns betydande bristande konnektivitet i ytvattenförekomsternas grunda vattenområde. Statusklassningen baseras på en modellering av fysisk påverkan i svenska kustvatten. Påverkansfaktorer som ingår i modellen är bland annat pirar, vågbrytare, utfyllnader och erosionsrisk (KustHYMO förvaltningscykel 3, 2017–2021).

Det förekommer många varierande övergångsmiljöer mellan land och kustvatten som bidrar till positiva synergieffekter. Exempelvis mynnar ett vattendrag med särskilt höga naturvärden (Siggarpån), direkt ut i denna marina värdetrakt. Mynningsområden är viktiga biotoper med högt bevarandevärde då miljöerna är viktiga som lek- och uppväxtområden för många fiskarter samt häckningsplatser för sjöfågel.

I anslutning till värdetrakten finns tre våtmarksområden (Strandängar runt Flan, i inre Bjärnöfjorden och vid Järnavik). Kustnära våtmarker är viktiga för bland annat vattenrening,

vattenreglering, klimatreglering och biologisk mångfald. Den vattenreglerande funktionen leder till minskad risk för översvämningar samt resiliens mot torka. Våtmarker utgör spridningskorridorer för många växt- och djurarter och sammanfaller ofta med områden i havet som är särskilt lämpade för fiskrekrytering.

Det förekommer även andra värdefulla strandängar och betesmarker intill värdetrakten som omfattar många känsliga och ovanliga växter. Dessa miljöer gynnar en mängd olika insektsarter och utgör därmed viktiga häcknings- och rastplatser för sjöfågel. Dessa övergångsmiljöer fyller även en rad funktioner såsom vattenrening och vattenreglering, vilket ger skydd mot översvämning. När havsnivån står som högst ligger ungefär halva Stenshamn under havsytan. Våröversvämmade stränder kan fungera som viktiga lekområden för fisk, såsom gädda och braxen.

Intill värdetraktens västra del, i naturreservaten Eriksberg- och Eriksbergs stränder samt i naturreservatet Tjärö, förekommer stora ytor med skogliga värdekärnor som består av en blandning mellan ädellöv- och tallskog. Övergången mellan skog och vatten är viktig för transport av näringsämnen från odlad mark. Dessutom transporteras organiskt material och insekter mellan dessa naturvärden vilken kan vara en potentiell källa till föda för många fiskarter. Den biologiska mångfalden är ofta stor i denna övergångszon.

NUVARANDE OMRÅDESANVÄNDNING

682 hektar (59%) är befintliga naturreservat (Järnavik, Tjärö, Eriksbergs stränder och Eriksberg).

172 hektar (15%) är strandskydd.

19 hektar (2%) är fågelskyddsområde (Lst, inte SPA).

Större delen av värdetrakten är utpekade Natura 2000-områden. 382 hektar (33%) omfattas av Art- och habitatdirektivet SCI och 423 hektar (37%) omfattas av fågeldirektivet SPA. De två direktiven överlappar varandra delvis.

24 hektar (2%) är utpekade djur- och växtskyddsområden.

37 hektar (3%) är fredningsområde (Edstorpaviken).

Hela området är utpekad riksintresse för naturvård (Eriksberg-Tjärö, NK8).

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster kan definieras som direkta och indirekta naturvärden som bidrar till människors välbefinnande (TEEB, 2010). Denna marina värdetrakt tillhandahåller en mängd olika ekosystemtjänster som bland annat:

Försörjande ekosystemtjänster

- Livsmedel (fisk, skaldjur, alger)
- Habitat för marina organismer
- Häckningsplats, övervintringslokal samt rast- och födosöksområde för fågel

Kulturella ekosystemtjänster

- Naturupplevelser
- Dykning/snorkling/kanot/kajak/segling/båt/övriga vattensporter
- Fiske

- Turism

Reglerande ekosystemtjänster

- Klimatreglering genom lagring av kol och näring i undervattensvegetation och bottenorganismer
- Klimatreglering genom vattenrening och vattenreglering i våtmarker, strandängar och strandnära betesmarker
- Vattenrening och förbättrat siktdjup genom filtrerande musslor och undervattensvegetation
- Stabilisering av sedimentbotten och minskad erosion genom undervattensvegetation och musslor

Övriga ekosystemtjänster

- Kosmetika, hälsoprodukter och naturmediciner (alger)

UTMANINGAR

Kustområden har generellt höga naturvärden men sammanfaller ofta med områden som berörs av mänskliga verksamheter. Nedan följer verksamheter/påverkansfaktorer och storskaliga miljöproblem som kan ha negativ påverkan på värdeaktens naturvärden och ekosystemtjänster:

Fysisk exploatering/omstrukturering

- Konstruktioner i vatten (t.ex. broar, vägbankar, bryggor, hamnar, pirar, utfyllnader, vågbrytare)
- Strandfodring och erosionsskydd
- Dumpning av muddermassor

Energiproduktion och materialutvinning

- Etablering av vindkraft, konstruktion och uppförande
- Produktion av vindenergi, driftsfas
- Utvinning av sand och sten

Transport och sjöfart (inklusive kablar)

- Sjötrafik
- Kablar och rörledningar
- Muddringar och breddningar (sprängning, grävning) för sjöfartsleder

Mänskliga aktiviteter (rekreation, militära övningar m.m.)

- Friluftsbåtar och båtliv, friluftsliv
- Muddring och dumpning för fritidsbåtar
- Forskning och undersökningar
- Militär verksamhet

Jakt och fiske

- Pelagiskt fiske (kommersiellt)
- Bottentrålning (kommersiellt)
- Bottensatta fiskeredskap (not, nät, långlina, burar) (kommersiellt)
- Fritidsfiske (sportfiske och husbehovsfiske)
- Spökgarn
- Fågeljakt

Utsläpp av näringsämnen och föroreningar

- Industriellt utsläpp (inkl. kylvatten)
- Läckage från förorenad mark och sediment (ex fiberbankar)
- Utsläpp från hushåll och kommunala reningsverk
- Utsläpp från jordbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från skogsbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från vattenbruk (näringsämnen och pesticider)
- Marint skräp

Utsläpp av klimatpåverkande gaser

- Uppvärmning
- Förhöjd medelhavsnivå
- Förlängda torrperioder
- Förurning

Främmande arter

- Predation
- Konkurrens

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Kustnära vatten utgör värdefulla miljöer som är särskilt produktiva och därmed har vi ett stort ansvar att bevara dessa. Statliga och kommunala åtaganden genom olika typer av områdesskydd behöver kombineras med en långsiktigt hållbar fysisk planering som tar hänsyn till naturvärden och vikten av en grön infrastruktur i landskapet. Naturvärdena i värdetrakten kan bevaras eller förbättras genom att åtgärder vidtas, som bland annat:

- Undvika/anpassa exploatering i vegetationsrika miljöer som kan vara lämpliga lek- och rekryteringsområden för fisk.
- Ställa krav på ekologisk kompensation vid exploatering för att styra verksamheter och minimera påverkan.
- Minska påverkan av båtliv genom hastighetsbegränsningar och rekommenderade ankringsplatser.
- Minska påverkan av buller genom försiktighetsåtgärder och begränsad användning av sonar, pålning, sprängning och andra verksamheter som alstrar starka ljud.
- Riktad rådgivning till närliggande lantbrukare med avseende på värdetraktens naturvärden samt hur de kan bibehållas eller förstärkas.
- Dialog med boende i anslutning till värdetrakten om vikten av att inte släppa ut näringsämnen via enskilda avlopp eller jordbruksmark.
- Särskilt hänsynstagande under lekperioder för fisk och häckningsperioder för fågel. Hänsynstagande för säl, tumlare samt rastande och övervintrande fågel.
- Restaureringsåtgärder, såsom utplantering av undervattensvegetation, strand- och bottenstädning från marint skräp och spökgarn.
- Generella åtgärder för miljögifter och övergödning i Östersjön, såsom minska jordbrukets utsläpp av näringsämnen, begränsa farliga ämnen, införa avancerad rening på de största avloppsreningsverken inom Sveriges avrinningsområde till Östersjön och främja hållbart fiske (försiktighetsprincipen).

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är viktigt att hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid planering och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som förekommer i marina värdekärnor ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

[Kartläggning av fysisk påverkan av vattenmiljön - Havsmiljö och vattenmiljö - Miljöpåverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[2017:23 Kartläggning av Blekingekustens ekosystemtjänster | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Mosaic - ett verktyg till stöd för förvaltning av naturvärden i marina områden. - Vägledningar - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

KARTA

